

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

ינו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת חולין ק"מ-בכורות ה'

בס"ד, ט"ז חשוון תשע"ב

גליון מס' 651

השבוע בגליון

- מדוע נוהגים למכור דווקא את הקנה של הבהמה
- ששה בכרס אחת - אין תשובה אחרת
- ה'משכיל' והסטיסטיקה

- איזו מצווה אפשר לבטל על ידי מחשבה
- מסכת בכורות
- בכורות בימינו

בזמנינו, מצווה למנוע את קדושת הבכור

דבר העורך

אשריכם ישראל

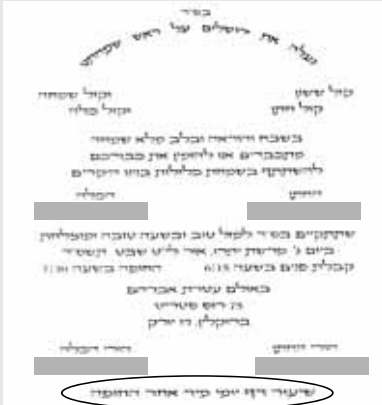
אשריכם ישראל

בחסידי ה', אנו זוכים לסיים את מסכת חולין, על פרקיה הרבים ונושאי המורכבים והמגוונים. לומדי הדף היומי מסיימים את המסכת בתחושת סיפוק, כשבאמתחתם אחת המסכתות הארוכות בש"ס, ססוגיית עוסקות בנושאים מעשיים וחשובים ביותר.

לראגל סיום המסכת, לפניכם מספר מכתבים ששלחתם אלינו, אתם, קוראינו הנאמנים, כולם מעניינים ומרתקים.

נפתח בשני מכתבים הנוגעים בהתפתחות הנרחבת של לימוד הדף היומי מעבר לים.

כותב יהודי מברוקלין: לכבוד המערכת הנכבדה, שלום. **הריני** מצרף בזה צילום של הזמנה לחתונה שנערכה בברוקלין, ובתחתיתה מצויין, "שיעור דף יומי מיד אחר החופה".

אשריכם ישראל

דף קמב/א ודלמא מהרהר בעבירה הוה איזו מצווה אפשר לבטל על ידי מחשבה

לכבוד סיומה של מסכת חולין, הבה נתענג על סברה מזככת דעת, של בעל "עונג יום טוב" זצ"ל, אשר ניתנה על ידו כפתרון לקושיה עצומה.

מחלוקת מפורסמת היא, אם מצוות צריכות כוונה אם לאו. כלומר, המקיים מצווה בלא כוונה, היצא ידי חובת המצווה, או שעליו לכוון כי לשם מצווה הוא עושה, כדי שמעשהו יעלה לו למצווה. הר"ן כותב ידיעה חשובה ביותר בשם רבינו שמואל, כי גם לפי הסוברים שמצוות אינן צריכות כוונה - העושה מעשה מצווה ומכוון שלא יעלה לו לשם מצווה, אינו נחשב כמי שעשה מצווה.

גמרתנו מביאה את דברי רבי יעקב אשר סיפר, כי בהיותו בדרך ראה נער מטפס על עץ בשליחותו של אביו כדי להפריח יונה מקינה וליטול את הבנים, והנער נפל מן העץ ומת. במעשהו זה קיים הנער שתי מצוות, כיבוד אב ושילוח הקן, שעליהן אמר הכתוב "למען ייטב לך והארכת ימים", ובכל זאת הנער מת. הרי לנו, הוכיח רבי יעקב, כי כוונת התורה היא לחיי העולם הבא ולתחיית המתים ולא לחיי העולם הזה. הגמרא מנסה לסתור את דבריו בשאלה, שמא זכות מצוות אלו לא עמדה לנער משום שבאותה שעה הרהר בעבודה זרה.

נתמקד בשאלה זו של הגמרא, המנסה לאתר אפשרויות לנישול הנער מזכויות המצווה, ונתהה, מדוע יש צורך להרחיק לכת ולטעון כי נער זה הרהר בעבודה זרה? הן זה עתה התודענו לשיטתו של רבינו שמואל, כי העושה מעשה מצווה מתוך כוונה שלא יעלה לשם מצווה, אכן אינו מקיים מצווה. הגמרא, יכולה היתה, איפוא, להסביר, שהנער התכוון שמעשיו לא יהיו לשם מצווה ומשום כך זכות המצווה לא עמדה לו. אם הגמרא לא השתמשה בטיעון פשוט זה, הרי זו הוכחה מוצקה כי הוא אינו נכון, השאלה היא מדוע.

ובכן, בעל "עונג יום טוב" נטל לידי את הוראתו של רבינו שמואל, שאפשר לכוון שמעשה מצווה מסויים לא ייחשב כמעשה מצווה, בדקה מכל זוויותיה, והגיע למסקנה מעניינת ביותר. לכאורה, הוראתו של רבינו שמואל אינה מובנת. הרי לדעת הסוברים שמצוות אינן צריכות כוונה, מחשבתו של עושה המצווה אינה חלק מפרטי המצווה. כיצד, איפוא, הוא רשאי להתערב במעשה המצווה על ידי מחשבתו, ולמנוע את חלות המצווה?

שומה עלינו להניח, כי לא התכוון רבינו שמואל, אלא למעשים שאינם מעשה מצווה מובהק, אלא פעמים שהם מצווה ופעמים שהם מעשה חולין, מעשים מעין אלו רשאי אדם לכוון כי אינו עושה אותם לשם מצווה, אלא לשם חולין. ברם, מעשה שלעולם הוא מעשה מצווה, בכל פעם שהוא נעשה, אכן, אי אפשר לכוון בשעת עשייתו כי לא ייחשב מעשה מצווה, ולא למצוות אלו נתכוון רבינו שמואל.

צעילוי נשמת

רו"ח ר' **עמיחי פניני** ז"ל
ב"ר יצחק יחזקאל ז"ל
נלב"ע א' בתשרי תשע"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידנו
ד"ר גד פניני ומשפחתו שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **מרים ג'ונס** ע"ה
ב"ר אברהם יצחק ז"ל
נלב"ע ט"ז בחשוון תשל"ה
תנצב"ה
הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **יצחק אייזיק אורנשטיין** ז"ל
ב"ר שכנא דוד ז"ל
נלב"ע ט"ו בחשוון תשל"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידנו
הר"ר אשר אורנשטיין ומשפ' שיחיו - חיפה

לעילוי נשמת

מרת **טובה בורנשטיין** ע"ה ב"ר משה אליעזר ז"ל
נלב"ע כ' בחשוון תשנ"ב **תנצב"ה**
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

כעת, נתבונן בתר"ג המצוות, ונווכח, כי הן מחולקות לשני סוגים. יש מהן, שבכל פעם שתעשנה הרי הן מצווה, וכגון, מצוות כיבוד אב ואם ושילוח הקן, לעולם אין יוצאים ידי חובתן, מי שסיים זה הרגע לכבד את אביו, אינו נפטר בגין כך מכיבודו ברגע הבא, וכמו כן, קיומה של מצוות שילוח הקן, אינו פוטר את המשלח משילוח הקן הבא הנקרה בדרכו, אפילו רגע לאחר מכן [לשיטות הסוברות כן, ראה מאמר "שילוח הקן" מתי?]. ויש מן המצוות, שדי בעשייתן פעם אחת, כגון, אכילת מצה בליל הסדר, שלאחר אכילת הכמות הדרושה, המצווה הסתיימה, ואכילת מצות נוספות אינה מעשה מצווה נוסף.

כעת, מסיים בעל "עונג יום טוב" זצ"ל בסיפוק, ברור ונהיר מדוע הגמרא לא טענה שהנער חשב שאינו מעוניין לקיים מעשה מצווה בצייטו לאביו ובהפרחת היונה מקינה, שכן, גם אם היה חושב כן, לא היה מועיל בכך כדי לעקר את המצווה ממעשהו, והיה עליהן להיזקף לזכותו, שהרי בכל עת שאדם מכבד את אביו ומשלח את הקן הדבר נחשב למעשה מצווה, שאין בכח מחשבתו לעקרה...

מסכת בכורות

מסכת בכורות עוסקת בענייני 'קדשים'.

מסכתות זבחים ומנחות, הפותחות את סדר קדשים, עוסקות בעניינים הכלליים של ענייני קודש וקרבתו, ואילו מסכת בכורות עוסקת בפרוטרוט בבכורה, כמו גם מסכת ערכין, שלאחריה, המיוחדת לענייני הקדשות לבדק הבית, ומסכת תמורה, המאגדת את ענייני המרת הקרבנות ופדיונם.

מסכת בכורות היא המסכת היחידה, מבין המסכתות העוסקות בדיני קדשים, אשר סוגיותיה והנלמד בה נוגעים לזמנינו. בעוונותינו הרבים חרב בית המקדש ובטלה העבודה בו, ובעוד דיני הקרבנות הנלמדים במסכתות האחרות, אינם מעשיים לימינו, הרי מסכת זו עוסקת בקדושת הבכור, אשר חלה מעצמה, ללא הקדשת הבעלים, בכל מקום, בכל זמן - כל יהודי שבהמתו הטהורה הבכירה וילדה זכר, וולדה הבכור קדוש הוא, ויש ליתנו לכהן.

תוכן המסכת: הפרק הראשון של המסכת מתמקד בדינו של "פטר חמור", בכורה של האתון, שמצווה לפדותו תמורת שה, ולתת לכהן את השה. אם לאו, יש לערוף את ראשו של החמור הבכור. הפרק השני עוסק בבכור בהמה טהורה, אשר מלבד החובה ליתנו לכהן, חלה עליו קדושת קרבן. הפרק שלאחר מכן, מתמקד במקרים מיוחדים, האם נאמרו בהם דיני בכורה. בפרק הרביעי מבוררים הלכות הנוגעות לדיני נתינת הבכור לכהן, כמו גם הכללים על אודות הנאמנות לקבוע כי בכור מסויים הוא בעל מום ואין צריך להקריבו. הפרק החמישי עוסק גם הוא בכללים אלו, בנוסף לעיסוקו בהלכות שלפיהן יש לנהוג בבכור, גם זה שנפל בו מום. הפרק השישי מוקדש לליבון דיני המומים. אגב כך, הפרק השביעי מוקדש לכהנים, איזה מום פוסלם מעבודתם. לא נפרט כאן את דיני המומים, אך נציין כי בבהמה קיימים חמישים סוגים של מומים הפוסלים אותה להקרה, ומאה ארבעים מומים עלולים לפסול את הכהנים מעבודתם. מומים אלו, הלא המה כתובים לסדרם ברמב"ם (הלכות ביאת המקדש, פרקים ז', ח'), המציין, כי "עיקר מעשיהם התדיר" של בית הדין שבלשכת הגזית, היה בדיקת הכהנים ממומים ווידוא ייחוסם (שם סוף פרק ו'). הפרק השמיני מתייחס להלכות פדיון הבן, ואגב כך הוא עוסק מעט בהלכות בכור אדם מאביו, הנוטל פי שניים בירושת אביו. בפרק התשיעי, החותם את המסכת, נעסוק בדיני מעשר בהמה, אשר נקבעו בשלהי מסכת בכורות, משום הדמיון הרב שקיים בין מעשר בהמה לבין הבכור; שניהם נוהגים בכל מקום ובכל זמן, אלא שהבכור מתקדש מאליו, ומעשר בהמה מתקדש על ידי הבעלים בלבד. לפיכך, חכמים גזרו שבימינו, לאחר חורבן בית המקדש, לא יקיימו את מצוות מעשר בהמה, אשר לפיה יש להפריש מעשר מן העדר ולהקדישו, כדי שלא יתרבו בהמות קדושות שאי אפשר להקריבן, ויבואו לידי תקלה (לקמן נג/א ועיי"ש ברש"י ד"ה "משום תקלה").

המרכיבים הייחודיים של מסכת בכורות, דיני קרבנות ודיני ממונות המשולבים ביחד ומשלימים זה את זה, כגון, איזה סוג של קניין מועיל כדי למכור לנכרי את הבהמה המבכירה, ספק בכור, ועוד, גורמים לכך שהלומד את המסכת מתוודע להלכות רבות במקצועות התורה, תוך כדי עיסוק באותו נושא.

דף ב/א בישראל אבל לא באחרים

בכורות בימינו

אמרה תורה, שבהמה טהורה שהבכירה זכר, הרי הוא קדוש בקדושת בכור, ויש ליתנו לכהן אשר מעלהו על המזבח. קדושתו של הבכור חלה מעצמה ואינה תלויה בהקדשת הבעלים, אף על פי שמצווה על הבעלים לקדשו בפה. השוחט אותו נענש בכרת! כדינו של שוחט קרבן מחוץ לבית המקדש, ואף להטיל בו מום, בבכור זה, כדי שיחדל מלהיות קרבן - אסור. כאשר נולד בכור עם מום, או שנפל בו מום לאחר לידתו, הוא אינו יכול לשמש כקרבן, אך עדיין יש ליתנו לכהן, כדין מתנות כהונה, ולעולם אסור לעבוד בו ולגזוז את צמרו.

בזמנינו, מצווה למנוע את קדושת הבכור: בזמן שבית המקדש היה קיים, לא היה מן הראוי למנוע את קדושתו העתידית של הבכור להיוולד, בכל דרך שהיא (עיי' לקמן ג/ב ותוספת ד"ה "דקא"). אולם בימינו, לאחר שחרב בית המקדש ואין אפשרות להקריב את הקרבנות, בכללם הבכור, נהגו למכור לנכרי חלק מן הבהמה המעוברת, וכך הבכור שנולד אינו קדוש בקדושת בכור, כמבואר במשנה. "שולחן ערוך" (יו"ד סימן ש"כ) אף מגדיר זאת כמצווה: "בזמן הזה, מצוה לשתף עם העובד כוכבים קודם שיצא לאוויר העולם, כדי לפטרו מהבכורה, אף על פי שמפקיע קדושתו, הכי עדיף טפי כדי שלא יבא לידי מכשול ליהנות ממנו בגיזה ובעבודה".

הרב ? ה. מבית וגן שבירושלים, שהה בבורו-פארק, וכה התרשם מאשר חזו עיניו, עד שהנציח את הדברים בתמונה. כלומד דף יומי מובהק, הוא תר אחר מקום שבו לומדים דף היומי, ולא חלף זמן רב עד שהוא מצא את מבוקשו באופן מפתיע ביותר. ב-14 avenue פינת רחוב 45, התנוסס שלט מאיר עיניים: "כאן לומדים דף יומי בכל ערב, משעה 8:30 עד 9:30". נכנסתי, הצטרפתי ונהניתי מאד.

רעיון לגבאי בתי הכנסיות, להגדלת מעגלי לומדי הדף היומי.

פירוש רש"י

בכותרת זו הכתיר יהודי תל אביבי את מכתבו המעניין: **נכנסתי** לחדר שבבית המדרש לבעלי תשובה במרכז תל אביב, והתיישבתי בכבדות בכסאי כשאני פולט אנחה כבדה שהכילה את תמצית המחשבות העצובות שחלפו בראשי.

כבעל תשובה תל אביבי, בגיל העמידה, מקום זה היה מפלט נפלא ומפנק מהעולם הסואן, מתחת לחלוני. ביום זה הרגשתי כשה אבוד בבית המדרש, כי הרב התאחר לרגל הברית של נכדו.

עם כוס קפה שחור היצטרף עוד שה אובד לשולחני, וכך ישבנו שנינו שותקים ומחכים שהרועה יגיע.

אתה יודע מי החזיר אותי בתשובה? שאל עמיתי לשולחן.

אמצתי את זכרוני וצינתי בפניו כמה רבנים מפורסמים המתמחים בשטח זה.

רש"י החזיר אותי בתשובה, הוא פסק בהחלטיות. הסתכלתי בו בחשד, בהתחשב בהז שרש"י חי לפני אלף שנה, גירסתו היתה די מוזרה.

יום אחד, הוא התחיל את סיפורו, נחתתי 'במקרה' בבית כנסת קטן בצפון תל אביב, בשעה שרב בית הכנסת נתן שיעור קצר בפרשת השבוע עם פירוש רש"י.

עד לאותו יום גורלי חיי התנהלו בניסיונות אין-סופיים למצוא את דרכי בחיים, אך ניסיונות אלו הסתיימו תמיד במבוי סתום. היו לי אלף תשובות לכל שאלה, ואלף שאלות לכל תשובה, ולפעמים כשעינתי בחומש או בנ"ך, פירשתי והתאמתי את התוכן לדרך חיי, ואותם פסוקים כשעינתי בהם, התפרשו לי תמיד אחרת.

עד אותו יום שהכרתי את רש"י, הפירוש כל כך הפנט אותי והדיוק נתן לי להבין מיד שכאן אני אוהז באמת האבסולוטית, וכל חיפוש נוסף מיותר. מני אותו יום, שתיתי את קורות חייו של רש"י בצמאון, וכך נחשפתי למפעלו הענק. הבנתי שכל מה שאני יודע על התורה ועל האמונה ועל עצמי, צריך לעבור... פירוש רש"י?

אתה יודע מה הכי מפתיע, סיים בחיך: לאחר זמן לא רב גיליתי, כי יום ההולדת שלי, כ"ט בתמוז, הוא גם יום הפטירה של רש"י.

כיצד נוהגים בכבוד קדוש בימינו: אם בכל זאת נולד בכור בהמה טהורה שאמו שייכת ליהודי בלבד, אין ברירה, אלא יש להאכילו ולטפל בו, אף על פי שאין בו כל תועלת, עד שיפול בו מום. במצב זה נדרשו הפוסקים להתמודד עם שאלה שנוצרה כתוצאה מן האילוץ. כהן אינו רשאי לסרב לקבל מתנות כהונה, מפני שיש בכך בזיון למתנות הכהונה. כל עוד מדובר במתנות כהונה שהכהן יכול להשתמש בהן, ניחא. אך מה יעשה בימינו כהן שיתנו לו בכור הקדוש בקדושת קרבן? כל הוצאותיו עליו ואך הפסדים יהיו לו ממנו. לפיכך נפסק להלכה ("שולחן ערוך" י"ד סימן ש"ו סעיף ד'), כי אם הישראל, בעל הבהמה המבכירה, פשע ברשלנותו ולא דאג למכור את הבהמה לנכרי, הכהן אינו חייב לקבל את הבכור.

הלכה נוספת שנוצרה היא, כי גם את אותם הבכורות שקדושתם לא בטלה שלא באשמת הבעלים, הישראל אינו רשאי לתת לכהן כדי להרגיזו ולהקניטו...

מדוע נוהגים למכור דווקא את הקנה של הבהמה: שיתוף הנכרי בבהמה, מתבצע על ידי מכירת אבר של הבהמה, רצוי מלכתחילה שיהא אבר שהנשמה תלויה בו (ט"ז וש"ך י"ד סימן ש"כ ס"ק ג'). בימינו נוהגים למכור את הקנה ואת הוושט, שהם איברים שהנשמה תלויה בהם, אך אינם עולים ממון רב. זאת, כדי שהמכירה תתבצע בלב שלם על ידי המוכר, שאם יזדקק למכור ריאה או חלק חשוב אחר של הבהמה, שמא ינקפנו ליבו ולא ימכרנו בלב שלם. אכן, בשיחת רקע שערכנו עם רב המתמצא בנושא זה, הוא סיפר, כי רב מושב מסויים, התעקש להמשיך למכור לנכרי את הריאה כנהוג מימי קדם, ובסופו של דבר, כאשר הנכרי בא לממש את קנייתו וליטול את הריאה, בעל הבהמה גירשו מעל פניו...

עריכת שטרות מכירה אחת לשנה: בארץ ישראל, בית המדרש למצוות התלויות בארץ, מטפל במסירות בנושא זה שנים רבות, ובמשחטות שברחבי הארץ אין מקבלים בהמות ממשקים שמבכירותיו לא נמכרו טרם המלטתם. פעם בשנה, מספר הרב א. ש. מחיפה, העוסק בנושא, בעל המשק חותם על שטר הרשאה, שבו הוא נותן לרבנים את הזכות הממונית למכור את מבכירותיו לנכרי. אמנם, די במכירה זו שנתית, משום שבהמה אינה ממליטה טרם ימלאו לה עשרים וחמשה חודשים, אך כדי למנוע כל ספק, מבצעים את המכירה אחת לשנה. שטר זה הינו בעל תוקף הלכתי, וכמו כן מקפידים שיהא לו תוקף גם בחוקי הערכאות, כדי למנוע אפשרות מבעל המשק לטעון, כי לא ידע על מה הוא חותם.

ספק אם הבהמה נמכרה לנכרי: ספרי השו"ת מלאים במקרים שונים של ספקות בכור ובפתרונות ההלכתיים, במקרים שבהם היו כאלו. אחד הספקות הוותיקים מתייחס לבכור שנוול לפני כשלוש מאות שנה. בעל הבהמה שיגר שליח שימכור לנכרי חלק מן הבהמה. השליח נעלם כלא היה, ואין ידוע אם מכר את הבהמה לנכרי אם לאו. "משנה למלך" (רמב"ם הלכות בכורות פרק ד' הלכה א') הורה, כי יש להתייחס אל הוולד כאל בכור ודאי, שכן, אף על פי שחזקה שליח עושה שליחותו, אין בכחה של חזקה זו להתיר ספק דאורייתא (עיי"ש בכל דבריו, ועיין "פתחי תשובה" סימן ש"כ ס"ק ב').

העמד את הבכור על חזקה שאינו קדוש: שנים רבות אחר כך, בשנת תרע"ז, העלה גאון בשם רבי יעקב קאנטראוויץ זצ"ל, שאלה מעניינת על פסיקתו של "משנה למלך". כלל ידוע קובע, כי יש להעמיד דבר על חזקתו. כלומר, אם אינך יודע כיצד לנהוג בו, וברור לך מה היה מצבו לפני שהתעורר הספק - אל תשנה מאומה. והנה, לפני שהספק התעורר, היינו: לפני המלטת הבכור, הוא היה עובר. עובר הרי אינו קדוש ויש להותיר מצב זה על מכונו...

העמד את הבהמה על חזקה שלא נמכרה: ברם, אחיינו, גאון צעיר בן עשרים ושלוש, השיב לו, כי אם הוא מבקש להשתמש בכלל זה כדי להתיר את הבכור, הרי שדווקא מכח כלל זה יש לאסור אותו, שכן, מאחר שיש להעמיד דבר על חזקתו, יש לקבוע כי האם ועוברת לא נמכרו לנכרי, שהרי לפני שהספק התעורר, כך היה המצב...

הגאון הצעיר התפרסם לימים בכל תפוצות ישראל כרבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" י"ד חלק א' סימן ר"א, ר"ב, ר"ג. עיי"ש שהארץ בנידון אם חזקת מרא קמא מכריעה באיסורים) [רבני בית מדרשו העירו על עיקר דבריו של הג"ר יעקב, כי חזקה זו אינה פשוטה כל עיקר, מאחר שלפנינו ודאי לידה, כפי העולה מדברי התוספות בעבודה זרה לד/ב ד"ה "אי" וכש"כ בחידושי הגרעק"א עמ"ס חולין יג/ב ד"ה בגמ'. ועוד, שחזקת הולד קודם לידתו, היא חזקה העשויה להשתנות].

דף ד/א קח את הלויים ששה בכרס אחת - אין תשובה אחרת

יהודי בכור לאמו, הנוול בדרך טבעית, ולא קדמו לו לידות כל שהן, גם של נפלים, הרי הוא בכור הזקוק לפדיון הבן. במלאת לו שלושים יום, מצווה על אביו לפדותו אצל הכהן על ידי נתינת חמשת סלעים לכהן.

לעילוי נשמת
הר"ר **יוסף דוד לנדאו** ז"ל
ב"ר יעקב שמעון ז"ל
נלב"ע כ' בחשוון תשל"ה
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידינו הר"ר **אפרים ברנד**
וזוג מרת **חיה** שיחיו - גבעתיים

לעילוי נשמת
הר"ר **מאיר וסרצוג** ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל
נלב"ע כ' בחשוון תשל"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לכבוד מאורות הדף היומי, שלום וכו"ס
מזה הרבה שנים שאני זוכה להשתתף בין לומדי הדף היומי.

לפני מספר שנים עברתי לגור בבני ברק, ותקופה קצרה למדתי את הדף לבד, עד שראיתי כי קשה עלי הלימוד בלא לשמוע שיעור והצטרפתי לשיעור דף היומי.

כאשר הגיעו למסכת חולין, התבקשתי לשמש כמגיד שיעור בבית כנסת סמוך לביתי, ונענית ברצון. כאשר התחילו מסכת הוריות, ידוע ידעתי, כי עוד מעט קט יתחילו ללמוד "סדר קדשים" וברכי פקו, החלטתי כי אפסיק למסור את השיעור ואשוב להאזין למגיד השיעור שנהגתי לשמוע את שיעוריו.

שבוע לפני תחילת סדר קדשים, פגשתי יהודי תלמיד חכם, דרשן מפורסם ומגיד שיעור, וסיפרתי לו את המתרחש בליבי. הוא הגיב ואמר לי: אנחנו נמצאים בעולמו של הקב"ה, כיצד אתה רשאי להתייחס, וכי התורה שלך היא? כל אדם הלומד תורה זקוק לסייעתא דשמיא, הן הוא לומד מסכת ברכות, מגילה או הוריות, אל תתייחס, הפציר בי ונפנה לדרכו.

נענית לו.

כיום אנו אווזים ב"ה לקראת סיום מסכת חולין, ואין מאושר ממני. הקב"ה עזר לנו.

ב.ש.

במסכת חולין עסקנו רבות בשחיטת בהמות ועופות, באופן בדיקתם ובהקפדה ובהירות שיש לנקוט בשעת השחיטה ועל השוחט.

מכתב מעניין ביותר, כתב לנו הרב ב. מירושלים בנוגע לנושא זה.

כבוד מערכת מאורות הדף היומי.

יישר כח וכו'

לפני שנים, למדתי הלכות שחיטה.

המשחטה שבה למדתי את השחיטה המעשית, ביקשה לשחוט תרנגולי הודו, והם הזמינו את רבה של בני ברק, הגאון רבי יעקב לנדא זצ"ל, להעניק הכשר למפעלם.

הוא סייר במפעל, שאל שאלות נוקבות, ובהגיע רגע השחיטה, בעל המפעל ביקש ממנו שיתרחק ממקום השחיטה, כי תרנגול ההודו משתולל ודם רב ניתז מבית השחיטה שלו.

אך הגרי"ר לנדא זצ"ל סירב בתוקף. באתי מרחוק כדי לעמוד מקרוב, אמר. הוא קיבל חלוק לבן, התקרב אל העוף, וסביבו התאספו עובדי המפעל, שחזו במסירותו המופלאה.

ולסיום, אנקדוטה מרגשת שחזיתי במו עיני.

לפני זמן מה התקיים אירוע שירתק אליו המוני אנשים, אשר נשאו את עיניהם בשקיקה לעברו של כדור שהתרוצץ מהאדמה להתם ומהתם להכא, תוך כדי מאמצים עילאיים של קבוצת גברתנים שניסו להשתלט עליו.

באותו יום מגיד השיעור, המעורה בחייהם של משתתפי שיעורו, סיים את השיעור ופנה בחמימות לעברו של אחד ממשתתפי השיעור, לחץ את ידו, "יפה שבאת היום, באמת יפה, אני מעריך את זה". הלה הגיב בנחישות, "כבוד הרב, דווקא באתי, בכוונה", אמר ולא יסף.

עיניו של מגיד השיעור התלחלו בדמעות של קדושה. לא ניתן לשער איהו חותם מופלא של יהדות הטביע אב זה בבני משפחתו, כאשר הוא הוכיח להם, במעשים, לא במילים ולא בדיבורים, כי הדבר החביב עליו ביותר, הוא "הדף היומי".

נישא תפילה לבורא עולם, שיזכנו להמשיך ללמוד את תורתו, בשמחה ובנחת, וזוכה אנחנו וצאצאנו וצאצאי צאצאנו וצאצאי עמך בית ישראל ללמוד ולהגות בתורה הקדושה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת חלין • דף קמ"א • יום שני י"ז במרחשון

רבי אושעיא

האמורא רבי אושעיא רבה חי בדור הראשון של האמוראים. גם אביו וגם סבו היו גדולי תורה.

רבנותיו המבוקשות של רבי אושעיא היו בר קפרא ורבי חייא. רבי אושעיא המשיך את פעלו של רבי חייא בסדור הברייתות שנתתו אחריו עריכת ששת סדרי המשנה על ידי רבי יהודה הנשיא, וכה סמכו על מעשיו עד שבדף היומי מעיד רבי זירא: "כל בריהא שלא נשנית בבית מדרשם של רבי חייא ורבי אושעיא - משבששת היא ולא תביאו ממנה ראיה בבית המדרש!".

רבי אושעיא היה מקרב מאד לבית הנשיא, ובמיוחד לרבי יהודה הנשיא השני, שהטיל עליו תפקידים חשובים, כגון, קבלת והקירת עדי החדש בין תלמידיו הגדולים: רבי יוחנן ורבי אמי.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי לגליון לילדים חייג: 1700-500-151 חודש היכרות חינם

בדפים אלו לומדים על פדיון הבכורים הראשון אשר נעשה במדבר. בכורים אלו נפדו על ידי בני שבט לוי משה העמיד כל בכור בישראל מול לוי, ואמר לו "פדאך בן לוי זה". מאחר שהלוויים שאבו את קדושתם מן הבכורות שנפדו על ידם, היה על משה רבינו לוודא, כי מספר הלוויים אינו עולה על מספר בכורות ישראל, שאם כן, יותרו לוויים שלא יהא מקור לקדושתם ("העמק דבר" במדבר ג/מא, ועיי"ש שמדוייק כן בסנהדרין ז/א). אכן, מניין הלוויים הזכרים מגיל חודש עמד על עשרים ושניים אלף ושלש מאות, ומניין בכורי ישראל היה עשרים ושניים אלף, מאתיים שבעים ושלשה [שלש מאות מן הלוויים היו בכורים, שלא פדו את בכורי ישראל, וכך היו יותר בכורי ישראל מלוויים היכולים לפדות]. לכל הלוויים היה בכור שממנו קיבלו את קדושתם, והבכורים שלא היו לוויים כנגדם, נפדו על ידי פדיון חמשת סלעים.

המפרשים מגלים עניין רב בנתונים המספריים שאליהם נחשפים במהלך לימוד הסוגייה, מאחר שבאמצעותם ניתן לעמוד על קצב התפתחות העם היהודי בארץ מצרים, ועל התרבותו הבלתי טבעית, כדברי חכמינו ז"ל, שבמצרים כל אשה ילדה ששה בכרס אחת (מכילתא, בשלח).

רמב"ן (במדבר ג/יז) מצביע על כך, כי כאשר מנו את הגברים מגיל עשרים שנה ומעלה, נמנו בשבט מנשה, הקטן מבין השבטים, עשרים אלף ושלש מאות גברים (במדבר א/לה). בו בזמן, כל הזכרים של שבט לוי מבין חודש ומעלה, עמדו על מספר זה בדיוק. נתונים אלו מעלים תמיהה, כותב רמב"ן: "איך לא יהיו עבדיו וחסידיו ברוכי ה', כשאר כל העם. ואני חושב, שזה חיזוק למה שאמרו רבותינו" (תנחומא וארא ו), שבני ישראל אשר השתעבדו במצרים, התרבו מעל לדרך הטבע, אך שבט לוי ששקדו על תלמודם ולא מיררו את חייהם בעבודה קשה, התרבו כדרך כל הארץ (ווע"ע מש"כ "אור החיים" הקדוש שם ג/לט).

המשכיל והסטיסטיקה: הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, סיפר על דו-שיח מרתק שניהל חמיו, הגאון רבי אליעזר גורדון זצ"ל, ראש ישיבת טלז, עם אחד המשכילים. משכיל זה טען, כי הוא מאמין בכתוב בתורה, אך הוא כופר, רח"ל, בדברי חז"ל, כי במצרים היתה אשה יולדת ששה בכרס אחת. משנהיח כן, אף קושיה היתה לו. כאשר בני ישראל יצאו ממצרים, היה מספר הגברים מגיל עשרים עד גיל שישים, שש מאות אלף. לכשנוסיף להם את הנשים, הזקנים והילדים, המספר יאמיר, לפי היחס הסטיסטי המקובל בין הגילאים, לכשני מליון וארבע מאות אלף איש. כיצד, הקשה המשכיל, התרבו בני ישראל בתוך מאתיים ועשר שנים, משבעים נפש לעם עצום ורבו? אין זאת, סיים בסיפוק, אלא שבמהלך שנות מגוריהם במצרים, התערו בהם מצריים רבים, וזוהי הסיבה לכך שעם ישראל התרבה בקצב מדהים כל כך.

חמישים ושלשה ילדים במשפחה: אם שאלת בסטיסטיקה, השיב לו ר' אליעזר טעלזר, נענה לך כאילולתך. בנתונים המופיעים בתורה, הן מאמין אתה, כך הצהרת. ובכן, מדע הסטיסטיקה מלמד, כי הבכורים מהווים כחמישית מן האוכלוסייה, הן זכרים והן נקבות. הוי אומר, שכעשרה אחוז מן האוכלוסייה, הם בכורים זכרים. לאור נתונים אלו היו צריכים להמצא במדבר כמאתים וארבעים אלף בכורים זכרים מבני ישראל... ואילו בספירת משה רבינו נמצאו עשרים ושניים אלף ושלש מאות ושבעים בכורים בלבד, הוי אומר, על כל חמישים ושלשה ילדים בכור אחד... הרי לך, כי התרחש שם ריבוי על טבעי, והנחתך כי עם ישראל בצאתו ממצרים הורכב גם ממצריים מתערערת באחת. ששה בכרס אחת - אין תשובה אחרת (ועיין "אמת ליעקב", להגר"י קמיניצקי זצ"ל, שגם עמד על כך. "תבונה" ניסן תשי"ב ובקצה ב"אזנים לתורה" שמות א/ז, ועיין "משאת המלך" במדבר שם).

עכשיו חדש!
מסכת
בכורות
ערכין תמורה
עם הלכות פדיון הבן,
ברית מילה, ראש חודש

ר"ת מאן דפריג!

מוגידי שיעורי הדף היומי והלומדים ממליצים פה אחד!
הגמרא בהוצאת מאורות הדף היומי עם מאורות ההלכה כתקנת מרגן ורבנן גדולי ומאורי הדור שליט"א
הוצאה חדשה ומאירת עיניים המעניקה טעם חדש בלימוד!

לפרטים והזמנות: **1-700-500-151**

